

ТАҚРИЗ

Ба автореферати Насриддинов Хукмиддин Начмиддинович дар мавзуи «Концепсияи фазилати инсон дар осори ахлоқии Муҳаммад Ғазолӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои фалсафа аз рӯйи ихтисоси 09.00.03 - Таърихи фалсафа (илмҳои фалсафӣ)ш. Душанбе, 2025 с.

Мафҳуми шуури ахлоқӣ дар автореферати Насриддинов Ҳ.Н. дар маркази таваҷҷуҳи олимони ҷомеашинос, баҳусус Муҳаммад Ғазолӣ қарор гирифтааст. Ин мафҳумро бо он шарҳ медиҳанд, ки дар таърихи башарият дар байни ҷомеаҳои гуногуни иҷтимоӣ арзиши волои инсонӣ мебошад. Мутафаккирон ва шахсиятҳои маъруф барои роҳҳои ҳалли ин арзиш асарҳоеро таълиф намуданд, ки омӯзиши он хеле муҳим аст.

Дар шароити густаришбӣ ва пешрафти илму техника вазъи иҷтимоӣ-иқтисодӣ, фарҳангӣ ва маънавии инсон тағйир пазируфта, ахлоқи одамон зери таъсири омилҳои гуногун ба бухрон рӯ ба рӯ мегардад. Аз ин рӯ, барои бартараф сохтани ин бухрони маънавӣ омӯзиши амиқи арзишҳои ахлоқӣ дар таълимоти мутафаккирони гузашта ва истифодаи амалии онҳо тақозои замон мебошад. Ин амал дар замони муосир танҳо дар он сурате самаранок буда метавонад, ки агар концепсияҳои гуногуни ахлоқӣ мавриди таваҷҷуҳи хоса қарор гирифта, сифатҳои ахлоқи ҳамида ҷиҳати ислоҳи нуқсонҳои тарбиявӣ ва самаранокӣ онҳо барои инсонии муосир аз нигоҳи илмӣ асоснок ва арзишҳои ахлоқии мусбат дар амалия татбиқ ёбанд. Яке аз чунин сарчашмаҳои асримиёнагӣ барои мардуми кишвари мо андешаҳои ахлоқии мутафаккирони Шарқ, умуман ва махсусан, таълимоти ахлоқии яке аз намояндагони он - Муҳаммад Ғазолӣ мебошад, ки на танҳо дар тури асрҳо аҳамияти тарбиявӣ-ахлоқии худро гум накардааст, балки мавриди таваҷҷуҳи вижа қарор гирифтааст.

Дар ин самт диссертатсияи Насриддинов Ҳ.Н. қадами устувор дар шинохти моҳияти фазилати инсон ва фазои ахлоқӣ дар таълимоти М. Ғазолӣ буда, дорои арзиши баланди назариявӣ ва амалӣ мебошад.

Диссертант дар автореферат табақабандии фазилатҳоро дар таълимоти умуми ахлоқии Муҳаммад Ғазолӣ нишон медиҳад, ки ӯ чаҳор фазилати асосиро ҷудо намудааст - ҳикмат, шучоат ва иффат (эътидол), ки ба қувваҳои зеҳнӣ (ақлӣ), ғазабӣ ва шаҳвоният мутаносибанд ва вазифаи фазилати асосии чаҳорум, яъне адолат дуруст ҷойгир кунонидани қувваҳои болозикр дар муносибат ба якдигар мебошад. Тамоми фазилатҳои боқимондае, ки Ғазолӣ аз онҳо сухан мегӯяд, ба адолат тобеъ мебошанд. Аз ҷониби дигар, ақидаҳои ӯ дар бораи фазилатҳо ҳам аҳаммияти умумиахлоқӣ ва амалӣ доранд ва ҳам дур гаштан аз воқеият ба сабаби такаъул ба теология дар таълимоти ӯ ба мушоҳида мерасад. Дар умум, мутафаккир маҳз моҳияти фазилатҳои номбаршудаи асосӣ ва дуҷумдараҷаро дар марҳалаи дуҷуми фаъолияти худ аз нигоҳи тасаввуф дигаргун сохтааст.

Муасаллам аст, ки дар кишварҳои ҷаҳони муосир то ҳол ҳолатҳои муноқишаро метавон пайдо кард, ки бо сабабҳои гуногун байни наҷодҳо, миллатҳо ва динҳо вучуд дорад. Аз ин лиҳоз, омӯзиши масъалаи мазкур дар низоми арзишҳои маънавии тамаддуни башарӣ ҳамчун талаби илм арзёбӣ қарор гирифтааст. Дар ин асос метавон зикр намуд, ки автореферати муҳаққиқ хеле муҳим дар ин мавзӯ инъикос гардидааст. Муаллиф аз уҳдаи вазифаи хеш баромада, ба мақсади интиҳобнамудаи худ муваффақ мебошад.

Вақте ки қалби инсон ба хусус мусулмон эҳсоси тарсу ҳайбати истодан дар пешгоҳи Худоро мекунад, хоксорӣ ва фурутанӣ дар вучудаш пайдо гардида, осори ин хавфу хушӯӣ дар тамоми узвҳои бадан ва дар афъолу кирдораш намудор мешавад, то ба ин васила шукру сипоси Худовандро бар неъматҳояш ба ҷо меорад, ки бидуни шак ин ибодати воқеияти ҳар фарди мусулмонро нишон медиҳад. Ин амали хуб дар ҷомеа барои ҳар фард муҳим буда, рушди инсон тавассути ибодат сурат мегирад. Аз таърихи шахсиятҳои бонуфуз мо хоҳем маълумот пайдо намоем, ки ҷӣ сабаб шудааст ба мартаби эҳтиром расидаанд, албатта,

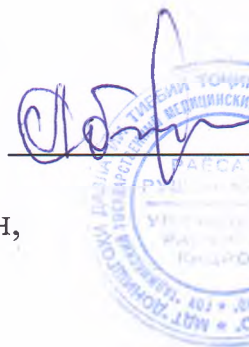
хоксори ва фурутанӣ боис гардидаст, ки дар ибодат ва дигар амалҳои онҳо риё ва худнамои дида намешуд, то номи эшон дар таърих бо нақӯи зикр карда шудааст. Ин афзоли болозикр дар автореферати муҳаққиқ ба таври муфассал баён шудааст.

Дар баробари нуктаҳои мусбии дар матни автореферати диссертатсия қой дошта, баъзе камбудҳои низ ба назар мерасанд, аз ҷумла шумораи начандон зиёди хатогиҳои имлоӣ ва услубӣ.

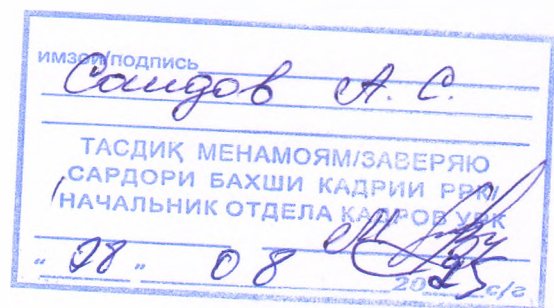
Дар маҷмӯъ, автореферати диссертатсияи Насриддинов Ҳукмиддин Наҷмиддинович дар мавзӯи «Консепсияи ғазилати инсон дар осори ахлоқии Муҳаммад Ғазолӣ» аз рӯйи ихтисоси 09.00.03 – Таърихи ғалсафа (илмҳои ғалсафӣ) пешниҳод гардидааст, ки дар сатҳи баланди илмӣ ба анҷом расида, муаллиф бо он талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯйи ихтисоси номбаршуда иҷро намудааст.

Тақриздиҳанда:

д.и.ф., профессори кафедраи «Ғанҳои
ҷомеашиносӣ»-и ДДТТ ба
номи Абӯалӣ ибни Сино

 Саидов А.С.

Суроға: 734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, Н. Махсум, 74/4
Тел.: (+992) 907 734 603
E-mail: a.saidov2014@mail.ru

Нишонии муассиса:

734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
Ш. Душанбе, к. Сино, 29/31
Тел.: (+992) 934 884 875
E-mail: 20tajmedun.tj